

Annotatie t.b.v. budgethoudersoverleg

Aanleiding

De afdeling Financieel Economische Zaken van het ministerie van VWS (hierna: FEZ) heeft een voorlopig oordeel uitgesproken over voorstellen van de COVID-directies voor de begroting van 2024. Onder meer over enkele claims gedaan door Team 2 (Dashboard, Onderzoek, Data en Ontwerp; DODO) van de directie PDCIC wordt een negatief advies gegeven.

Op dinsdag 14 februari staat een budgethoudersoverleg gepland. Met deze annotatie geven we enkele afwegingen voor de gedane claims van team 2 (DODO) waarover een negatief is gegeven.

Dit betreffen de claims:

- Claim J.I Monitoring en surveillance door RIVM
- Claim J.2.2 Stimuleren begrip publiek en advisering kabinet over ontwikkeling virus
- Claim J.2.3 Efficiënte dienstverlening & gedragsinterventies
- Claim K.1.2 Effectiviteit van maatregelen ZonMw
- Claim K.2 Strategisch onderzoeksprogramma

Zie voor een meer gedetailleerde beschrijving van de claims de uitgebreidere Excel en het strategische Word-document in de bijlage.

Kernpunten

Monitoring en surveillance

Claim J.I Monitoring en surveillance door RIVM

Deze claim heeft vorig jaar al tot veel discussie geleid met IRF en is voor 2023 uiteindelijk vanuit her-geprioriteerde VWS middelen gefinancierd. Uitgangspunt IRF is dat dit onder envelop pandemische paraatheid valt. Dit terwijl dit budget de instrumenten en mensen betreft die ten grondslag liggen aan de monitoring en surveillance van COVID-19, waaronder Infectieradar, Nivel zorgregistratie in de eerste lijn, de kiemsurveillance en het aantal positieve meldingen bij de GGD. Het is dus essentieel instrumentarium voor het in het zicht houden van het virus. De envelop pandemische paraatheid is beperkt, en niet bedoeld voor COVID-19. Dit onderbrengen onder pandemische paraatheid heeft als consequentie dat zij nóg minder budget hebben voor hun primaire opdracht. Dit onderwerp raakt dus aan pandemische paraatheid en reguliere infectieziektenbestrijding, echter een nieuw virus betekent simpelweg uitbreiding en intensivering van taken voor het RIVM. RIVM heeft daarom het totaal benodigde budget geïnventariseerd en daarin onderscheid gemaakt tussen pandemische paraatheid en COVID-19. Dubbelingen zijn daarmee uitgesloten. OMT zal binnenkort meer expliciet aangeven welke indicatoren belangrijk blijven. Tot die tijd is dit (8 mln euro in 2024) de meest realistische begroting die RIVM kan maken voor 2024. Na 2024 zal dit opgenomen moeten zijn in reguliere structuren, echter dit zal ook betekenen dat uitbreiding van die structuren noodzakelijk is. Dit geeft een fors afbreukrisico op het in het zicht houden van het virus, juist ook omdat in de huidige arbeidsmarkt het vrijwel niet mogelijk is om nieuwe krachten te vinden als mensen vertrekken. Opschalen is daardoor vrijwel niet mogelijk als eenmaal afgeschaald is.

Claim J.2.2 Stimuleren begrip publiek en advisering kabinet over ontwikkeling virus

FEZ geeft aan moeite te hebben met het kunnen hard maken van deze claim. Argumenten zitten met name op dat het niet nodig meer zou zijn zodra Covid niet meer een A-status heeft. Dan zou moeten kunnen worden volstaan met berichtgeving vanuit het RIVM en niet meer standaard via het dashboard. Vanuit PDCIC zijn argumenten aangedragen waarom het voortbestaan van het dashboard toch belangrijk is omdat COVID een politiek onderwerp blijft dan reguliere infectieziekten (denk bijvoorbeeld aan het politiek moeten handelen in situaties zoals recent nog met China). PDCIC heeft een claim ingediend waarbij er wordt uitgegaan van de bestaande

functies van het dashboard gericht op bestuurs- en publieksadvisering met de bestaande techniek. Daarbij wordt de frequentie wel verlaagd en worden de kosten steeds verder teruggebracht van 8.8 miljoen in 2021 naar 4 miljoen per jaar.

Wil de politieke leiding in 2024:

- **Nog voorzien worden van bestuursadvisering v.w.b. epidemiologische data over Covid19?**
Het coronadashboard is meer dan alleen een website. In de afgelopen jaren is het coronadashboard een verzamelaarsplaats geworden van datastromen die via een verscheidenheid aan partners binnenkomen, zoals RIVM, LCPS en CBS. Dit betekent dat wij intern data bijeen kunnen brengen en zo de ambtelijke en politieke top (snel) kunnen informeren over de actuele situatie en ondersteuning kunnen bieden. Denk hierbij aan epi-beelden, pre-alerteringsapps, analyses van opmerkelijke data, scherp houden van dataleveranciers of er verklaringen te geven zijn bij opmerkelijke data, beantwoording van Kamervragen en voorbereiden van debatten en parlementaire enquête op basis van epidemiologische data, onderbouwing kunnen geven voor eventuele toekomstige adviezen en maatregelen. Dit paraat staan verlangt naast een technische infrastructuur ook personele bezetting vanuit het dashboard gericht op onder andere back-end-programmeren, informatieanalyse en beleid.
- **De publieksfunctie van het dashboard in stand houden om Nederlanders objectief, transparant en begrijpelijk te informeren via een bekend kanaal/merk?**
In hoogtijdagen trok het dashboard 10 miljoen bezoekers. Momenteel zijn nog steeds ruim 200.000 unieke Nederlanders met 2,2 miljoen paginabezoeken per maand geïnteresseerd in het dashboard en ontvangen we nog een doorlopende stroom aan mails met vragen gericht op de data. Bezoekers geven aan de overzichtelijke en simpele taal liever te zien dan de ingewikkelde wetenschappelijke stukken van het RIVM. Daarnaast bevat het dashboard meer data dan alleen van het RIVM (ook LCPS, CBS en immuniteitsdata). Deze publieksfunctie verlangt naast de bezetting genoemd onder bestuursadvisering ook inzet gericht op front-end programmeren, design en communicatie. Daarnaast, het coronadashboard is een dusdanig complexe website dat het te verwachten is dat het aanzienlijke tijd kost om deze na het offline halen weer op eenzelfde niveau 'up and running' te hebben zodra dit wenselijk is.
- **Aanvaarden dat een wekelijkse frequentie van data-verversing voldoende is voor bestuurs- en/of publieksadvisering?**
Waar tot een halfjaar geleden het coronadashboard elke dag werd geüpdatet en dagelijks een update met de laatste cijfers de naar de ambtelijk top en minister werd gestuurd is dit inmiddels afgeschaald naar twee keer per week. Dit is gedaan op de voorwaarde dat het mogelijk is om weer op te schalen zodra de epidemiologische situatie erom vraagt. Als het virus weer hevig opleeft kan het belangrijk zijn om weer elke dag een update te geven, zowel voor handelingsperspectief alsmede legitimatie van te maken beleidskeuzes.

Claim J.2.3 Efficiënte dienstverlening & gedragsinterventies

Met deze inzet spelen we, naast het in de lucht houden van ontwikkelde toepassingen, in op veranderende virusontwikkelingen door (in lichtere mate dan voorheen) in te zetten op gedragsverandering en interventies. We zorgen dat beleid en interventies aansluiten bij de behoeften in de maatschappij en de leefwereld van burgers én dat interventies in het klein worden ontworpen en getoetst alvorens breed worden uitgerold. Dit draagt bij aan de effectiviteit van beleid en uitvoering.

Dit betreft externe interventies, zoals het oppakken van nieuwe vraagstukken omtrent isolatie of testen, maar ook interne interventies zoals inzet op het concentreren van breed verspreide online informatie van VWS, GGD, en RIVM op één platform.

Met dat laatste worden middelen bespaard in de uitvoering door LCCB en RIVM aan online en telefonische communicatie. Er wordt vanuit een 'gebruiker centraal' expertise gewerkt aan een

begrijpelijke en toegankelijke overheid en interactie met de samenleving (i.s.m. DCo). De hierop aanwezige (gebruikersonderzoek en gebruikerservaring) kennis is verder niet aanwezig binnen VWS.

Het inzetten op deze middelen kan daarnaast gezien worden als een 'verzekering' op het snel kunnen schakelen in geval van opleving virus. Denk daarbij aan al gecreëerde producten zoals de quarantaineverklaring voor alle Nederlanders of een nieuw te creëren product. Veel producten, zoals de quarantaineverklaring, testcheck staan op standby. Bij een opleving is er mogelijk de wens of noodzaak deze weer in het leven te roepen om snel en adequaat te kunnen reageren.

Onderzoek en data infrastructuur

Claim K.1.2 Effectiviteit van maatregelen ZonMw

Dit budget is om de bestrijding van toekomstige COVID-19 golven effectief en onderbouwd te kunnen doen. Vanuit OVV2 en vanuit de politiek wordt hier nadrukkelijk om gevraagd. Het is dan ook politiek en maatschappelijk een zeer relevant punt en een groot risico als dit niet gedaan wordt en er toch een volgende golf komt. De afweging is daarmee ook politiek. Nemen we een afwachtende houding aan, met maatschappelijke risico's, of nemen we het voortouw, met financiële consequenties. Zeker op kortere termijn gaat dit over COVID-19, PP heeft pas 2025 middelen voor gereserveerd. In het kader van COVID-19 is dat te laat. Als opleving komt moeten we effectief bestrijden met actueel instrumentarium. Het is daarmee een politieke afweging of de kleine kans op een forse opleving opweegt tegen het risico dat genomen wordt als dit niet verder uitgezocht wordt.

Claim K.2 Strategisch onderzoeksprogramma

Op dit moment loopt de inventarisatie voor relevante kennishiaten t.b.v. COVID-19 beleid. De exacte geprioriteerde hiaten zijn eind maart 2023 bekend. De prioritering wordt gedaan binnen de COVID-19 teams en aanpalende directies. Onderwerpen die naar alle verwachting in ieder geval aan bod zullen komen zijn effectiviteit van vaccins op termijn en bij specifieke groepen, invloed van gedrag, ziektelast bij specifieke groepen, post-COVID, testen, effectiviteit van maatregelen en maatschappelijke impact. Daarnaast is de wens voor enige mate flexibiliteit, gezien het feit dat deze nu vrijwel afwezig is door de sterke afbouw die nu doorgezet wordt op alle onderzoeksprogramma's. In maart wordt kennisagenda met kamer gedeeld. Als dit niet gehonoreerd wordt is het daarmee niet mogelijk om flexibel in te spelen op ontwikkelingen in 2023 en 2024, daarmee wordt het moeilijker om beleidskeuzes op basis van kennis te maken. De andere onderzoeksbudgetten zijn fors afgebouwd, staan vast en zijn gelabeld op specifieke trajecten. Ook dit budget is fors minder dan in 2023 (13,3 mln 2023, 2 mln 2024).